

*Egy fiatal nő vallomása:
„Valahányszor szerelmes leszek,
megkérdem magamtól: vajon ő az,
akitől nem akarok gyereket?”
(Til Mette, a Stern humoristája)*

A gyermek mint termék

(vagy: Késleltetett családtervezés, vagy: Hibernált szerelem, vagy: Felesleges férfiak)

Elrettentő képet közöl a Spiegel egyik idei száma: jurták között, közép-ázsiai környezetben törökös öltözékű matrónák egy farmernadrágos, fedetlen fős, lehajtott fejű, hosszúhajjú lányt vonszolnak a falusiak sorfala között. Együthálásra kényszerítik egy olyan fiúval, akit még nem is ismer, hogy aztán hozzá menjen feleségül. A kép alatti szövegből megtudjuk, hogy Faridának később sikerül megszöknie. A kirgiz nők egyharmada azonban olyan házasságban él, melyet rájuk kényszerítettek; miután elrabolták és jövőbelijük megerőszakolta őket, beletörődtek sorsukba. Ez Kirgizisztánban is bünténynek számít, a gyakorlat azonban él. Indiában a nők csaknem felét 18 éves kora előtt adják férjhez vagy jegyzik el szüleik.

A 2011-es magyarországi népszámlálás adatai szerint a 30 éves nők 48 százaléka gyermektelen és a számítások szerint 29 százaléka az is marad (!) Az 1963-ban születetteknek még csak 8 százaléka maradt utód nélkül. A szülésekről eltűntek a fiatal nők (az északi és keleti országrészt leszámítva), leggyakrabban a 30-35 évesek válnak anyává. A következő nemzedék létszáma 40 százalékkal marad el a szülőkéitől. Az elmúlt tíz évben másfélszeresére nőtt a 40 év alatti egyedülállók száma. A meg nem házasodott, harminc év alatti férfiak 71, illetve nők 56 százaléka még csak nem is élettársi kapcsolatban, hanem egyedül él (gyakran a szüleivel). A 25 évesek 60 százaléka nincs párkapcsolata. Mindez az értelmiségieket súlyosabban érinti. A rendszerváltáskor a 25 évesek 40 százaléka volt már munkahelye, házastársa és gyereke; 10 évvel később már csak 20 százaléka. Minden harmadik háztartás egyszemélyes. A családok legnagyobb csoportját az egy-gyerekesek alkotják, s már csaknem ugyanannyian vannak a gyermektelen párok is. Amerikában különösen az apa nélküli egy-gyermekes családok jellemzőek: a diplomával nem rendelkező nők 58 százaléka szüli meg gyermekét apa nélkül, s ez városi szegénységgel és nyomorral társul. Japánban több pelenkát adnak el idős embereknek, mint csecsemőknek és a nem házas harmincasok negyede soha nem élt még szexuális életet.

Képzeljük bele magunkat az elrabolt, megerőszakolt, házasságra kényszerített kirgiz és a társtalanságot és gyermektelenséget önként vállalt európai nő helyzetébe, 25-30 év múltán. A kirgiz nőnek – a mai születési ráták szerint – 3 gyermeke lesz, unokák és népes család veszi körül, és elrablására és megerőszakolására valószínűleg jóízű történetként (ha ugyan nem valamifajta eredetmítoszként) emlékezik. Az európai lányok tömeges továbbtanulása a felsőoktatásban, majd a karrier-építés viszont elveszi az időt a családalapítástól és az időben-szüléstől. Az európai nők közel harmada majd magányosan – vagy ugyan párkapcsolatban, de gyermek nélkül – tengeti napjait, nagy valószínűséggel depressziós lesz és iszik. Néhányan, akik kiemelkedő professzionális pályát futottak be, esetleg igazoltnak érzik a meghozott áldozatot, de a többség sorsát kilátástalannak, életét értelmetlennek látja majd. A mai fiatalok – a lányok is – miközben nem vetik meg az alkalmi szerelmi kalandokat, félnek az

elköteleződéstől és olyan magas követelményeket támasztanak jövőbelijükkel szemben, amelynek a legtöbben nem tudnak megfelelni – így gyermek nélkül, rosszabb esetben egyedül maradnak. (Ugyanakkor a fiatal katolikus értelmiségi pároknál szinte divat a sok gyermek vállalása.)

Ma Magyarországon párját ritkító családtámogató, gyermekvállalást ösztönző intézkedések vannak érvényben. A születések száma azonban mégsem nő, Európában egyike a legalacsonyabbaknak. Jól látható, hogy a családalapítás, gyermekvállalás nem pénzkérdés, hanem a kulturális szokásoktól és társadalmi értékektől függ. Németországban a gyermekvállalás fő akadály a munkanélküliség és a létbizonytalanság. A középázsiai lányrablás és az indiai szülők által elegyengetett házassági megállapodás nyilvánvalóan nem lehet követendő példa. Sok még a teendő a gyermekintézmények kiépítésétől a részidős munkavégzés lehetővé tételéig. De az is biztos, hogy a házasulandó és a gyermekszülés előtt álló fiatalok kezét nem szabad elengedni. „A te életed”, a „sorsodról egyedül te döntesz”, „a szülő ne avatkozzon be” hangzású liberális elvek tarthatatlanok; nem csak azért, mert elmarad a társadalom reprodukciója – ennek köszönhetően a fiatalok jelentős része nem él teljes életet, utódok és társ nélkül fog meghalni. Harmincasok! Ne adjatok esélyt a magyarok kihalásáról prófétáló Herdernek!

Úgy tűnik, hogy e rendkívül súlyos társadalmi problémát egy biológiai megoldás enyhítheti. A Stern 48. számában megszólaltatott 35 éves német nő nem biztos abban, hogy jelenlegi barátját szeretné gyermekei apjának. Ezért 8000 euróért lefagyasztatta huszonöt petesejtjét. (Egy hormonciklusban 10-15 petesejt érik be.) Így majd amikor megtalálja az igazit, és karrierjében is elérte a kitűzött célt, mesterséges megtermékenyítéssel és implantációval fogja megszülni gyermekeit. (Németországban eddig ezzel a lehetőséggel csak azok a rákbeteg nők élhettek, akiknek a termékenységet a kemoterápia veszélyeztette.) Egy másik lehetőség: a petefészek egy darabjának kioperálása és lefagyasztása, majd amikor a nő elhatározza, hogy gyermeket akar, újbóli beültetése. Ezzel a nők megszabadulnak „a biológiai óra diktátuma alól” és kiküszöbölhető az a kockázat, amelyet a kései szülés jelent a magzat számára. Hormonkezeléssel a változás kora után is képesek lesznek szülni. Az egérkísérletek biztatóak; a petefészek-implantáció hatására a várható életkor jelentősen megnő és a kilencven éves nők hatvanévesnek néznek majd ki. Az ószövevényi Sára meddő volt és már elmúlt kilencven, amikor az Úr jóvoltából újból testi gyönyörűségre adta magát és megszülte Izsákot Ábrahámnak. Lehet, hogy akkortájt még ismerték ezt az újonnan felfedezett technológiát?

Az eljárás jelentősége csak a fogamzásgátló pirulák 1960-as megjelenéséhez, vagy a lombikbébi-programok 35 évvel ezelőtti beindulásához fogható. Andreas Bernards kultúrantropológus a Stern szövegforgó számában erről ezt mondja: „Ezek az eljárások szétválasztják egymástól a szexet és a megtermékenyítést, melyek gondolkodásunkban mindeddig egységet képező fogalompárt alkottak. A pirula a megtermékenyítés nélküli szexet tette lehetővé, a beültetések a szex nélküli megtermékenyítést”. A konzervatív politikusok és az egyházak ebben a hagyományos családfelfogás további veszélyeztetését látják. Az új módszerek lehetővé teszik, hogy olyanoknak is lehessen gyermekük, akiknek eddig nem volt rá esélyük: egyedülálló, terméketlen nők, idősebb párok, homoszexuálisok. A legsúlyosabb kulturális változást azonban bizonyára az fogja okozni, hogy a gyermekről egyre inkább mint megtervezhető, időzíthető produktumról, és nem mint egy férfi és egy nő kapcsolatát megszentelő áldásról fogunk gondolkodni. Még megérjük, hogy jómódú családok érettségiző lányuknak nem autót vesznek, hanem befizetnek egy petesejt-lefagyasztásra. Ha a gyermek korhoz és párkapcsolathoz nem kötődő termék lesz, a család intézménye még tovább

gyengül majd. Gond lehet az idős párok gyermekeinek a felnevelésével és a párválasztásban a felelősség még inkább háttérbe szorul.

Ez a lehetőség azzal a veszéllyel is jár, hogy ugrásszerűen megnő az „egyszülős”, azaz apa nélküli családok száma. A hagyományos család azonban nem csak erkölcsi és vallási szempontból kívánatos intézmény. Számtalan vizsgálódás bizonyította, hogy a családban élők egészségesebbek és boldogabbak, mint a magányosok. A gyermekek felnevelésére a kétszülős hagyományos család nyújtja az ideális körülményeket; az így felnövő gyerekek lelkiileg egészségesebbek. A pár nélkül élő szülők nagyobb stressznek vannak kitéve – részben mivel nem tudják megosztani gondjaikat, másrészt a szerényebb anyagi lehetőségek miatt.

Emberjogi aktivisták szerint a lefagyasztásos technika egy újabb jelentős lépés a nők egyenjogúsítása felé. Férfiak rémálma, futurista írások témája a nőuralom, mikor a szaporítási célból meghagyott néhány férfi nőkkel csak mint spermabegyűjtő alkalmazottakkal találkozunk (lásd Robert Merle könyvét, a Védett férfiakat). Lehet, hogy ez a lépés hosszú távon inkább ebbe az irányba mutat?

Bp, 2013. december 11.

Kiss Károly

Megjelent a Magyar Nemzet 2013 december 13-i számában.

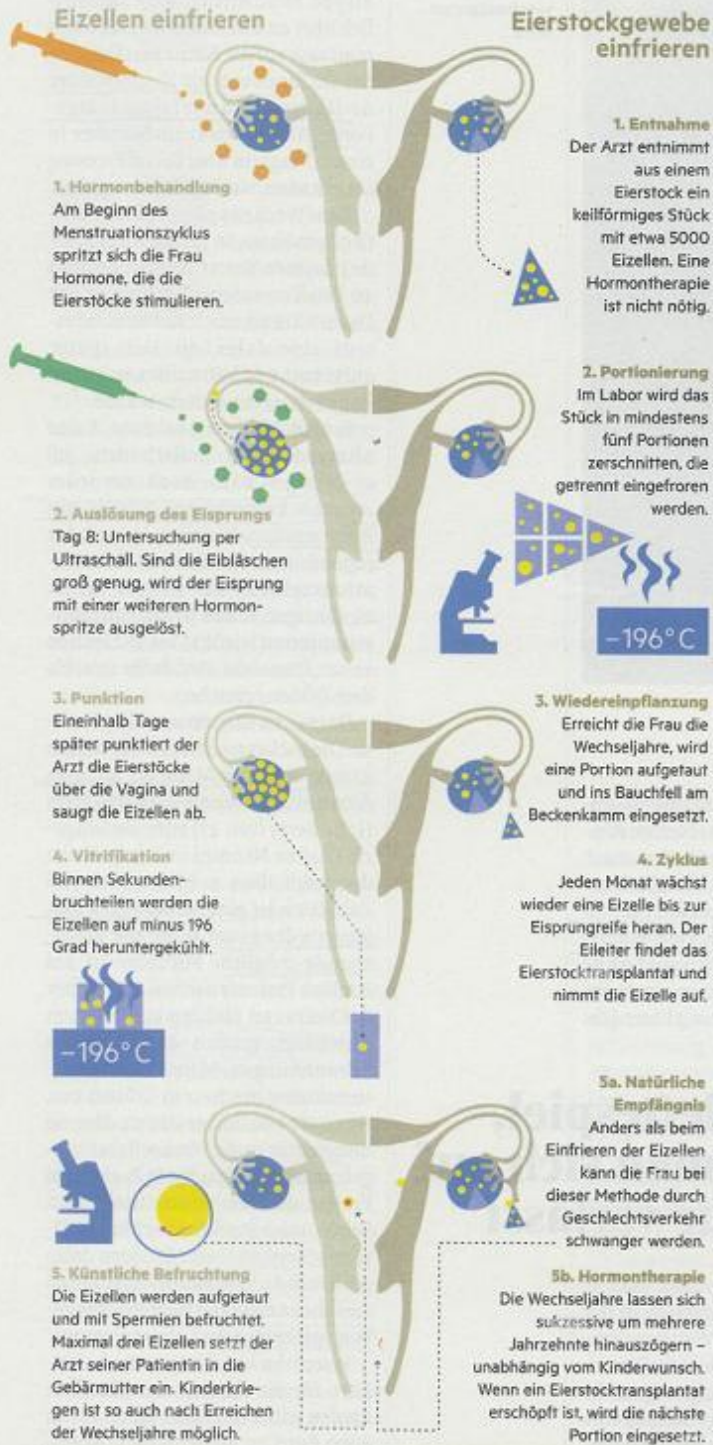

Der Spiegel 38/2013

Melléklet: a lefagyasztásos módszerek illusztrálása (a következő oldalon)

GUT ZU WISSEN Methoden

Es gibt zwei verschiedene Arten, die Fruchtbarkeit von Frauen zu konservieren: das Einfrieren von Eizellen (Egg Freezing) und das Einfrieren eines Stückes Eierstock. Bei der ersten Variante (linke Seite der Grafik) wird die Eizelle nach dem Auftauen künstlich befruchtet und dann in die Gebärmutter eingesetzt. Bei der zweiten Variante (rechte Seite der Grafik) pflanzt der Arzt das Stück Eierstock nach dem Auftauen wieder in den Körper ein – das ermöglicht einen normalen Monatszyklus und die Befruchtung auf natürlichem Weg.

Begehrtes Gut – die Eizelle: Bei einer 25-Jährigen reifen unter Hormonstimulation bis zu 30 Stück pro Zyklus heran. Mit zunehmendem Alter verringert sich die Ausbeute

Újságcikkek:

Stern 21. 11. 2013. Spätes Glück. (Bernhard Albrecht)

Der Spiegel 50/2013. Die Fruchtbarkeitsreserve. (Kerstin Kullmann)